

כס"מ (שבת פי"ז ה"ט)

הנקרא מבוי המפולש. היאך מתירין מבוי הסתום, עושה לו ברוח רביעית לחי אחד או עושה עליו קורה ודין, ותחשב אותה קורה או אותו לחי כאילו סתם רוח רביעית ויעשה רה"י ויהיה מותר לטלטל בכולו, שדין תורה בשלש מחיצות בלבד מותר לטלטל ומדברי סופרים היא הרוח הרביעית ולפיכך די לה בלחי או קורה.

רמב"ם (שבת פי"ד ה"א)

ארבע רשויות לשבת רה"י ורה"ר וקרמלית ומקום פטור... ואי זו רה"י תל שגבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר על כן, וכן חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן, וכן מקום שהוא מוקף ארבע מחיצות גובהן עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן אפי' יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה כגון מדינה המוקפת חומה שדלתותיה ננעלות בלילה ומבואות שיש להן שלשה כתלים ולחי ברוח רביעית, וכן חצר ודיר וסוהר שהוקפו לדירה כולן רה"י גמורה הן.

מ"מ (פי"ז הל' א-ב)

דע שדעת רבינו היא שדין מבוי שלו ג' מחיצות דבר תורה כדין כרמלית וכבר ידעת שדין הכרמלית ד"ת הוא כדין מקום פטור ושניהם דין אחד להם מן התורה שמטלטלין בהם אפי' באלף אמות ומכניסין מתוכן לרה"י ומרה"י לתוכן וכן מרה"ר וחכמים גזרו בכל זה בכרמלית... ודברי רבינו מבוארים שמש"כ בכאן שדין תורה בשלשה מחיצות מותר לטלטל הוא כדין כל כרמלית שבעולם כמו שנתבאר. וכן מש"כ ויעשה רה"י ויהיה מותר לטלטל בכולו כבר הזכיר שאינה כרה"י גמורה ולא שהזורק לתוכו יהיה חייב. והענין שהחכמים שגזרו בכרמלית בזה שיש לו לחי או קורה עשאוהו כרה"י לכל דבריו אבל ד"ת אינו כרה"י להתחייב עליו עד שיהיו לו ד' מחיצות או שיהיה הכשרו בלחי שהוא עומד במקום מחיצה כמו שנתבאר פי"ד ויתבאר למטה. ואני תמה איך נפל ספק בדברים פשוטים כאלו...

פה"מ לרמב"ם (עירובין פ"א מ"ב)

...ודע שהמבואות שאינן מפולשין הן כרמלית אם היה המבוי פתוח לרה"ר כמו שביארנו בתחלת שבת, אם עשה קורה לאותו מבוי והוא מוט נתון מכותל לכותל בגובה שנתבאר וכפי שיתבאר שיעור רוחב אותה קורה מותר לעשות בו ערוב, והוא כרמלית לענין זריקה, כלומר הזורק מרה"ר לתוכו אינו חייב כרת. ואם עשה לו לחי נעשה רה"י והזורק לתוכו חייב, לפי שהכלל אצלינו קורה משום הכר, לחי משום מחיצה.

ערוה"ש (או"ח סי' שמה סע' ד)

ואמנם התבוננתי בדבריו דלא על כל הדברים אמר כן וגם איהו ס"ל דג' מחיצות הוה רה"י מן התורה אך זהו אם עומדים במקום שאין לפניו רה"ר

כתב הרמ"ך זה תימה דבגמ' (עירובין יא ב) מסיק אליבא דב"ה הוא דמיחייב לזרוק והוא אמר דאפי' בשלשה הזורק לתוכו פטור כיון דהכשירו בקורה ואי מוקים לה בשפתוחה לרה"ר דחשבינן לה ככרמלית אפי' יש לה ג' מחיצות כמ"ש בפ"ד א"כ יהא אסור לטלטל שלא באו חכמים להקל כשתקנו עירובין אלא להחמיר כדאמרינן (שם יב ב) וכי ככר עושה אותה רה"י וצ"ע. וע"כ משוינן חילוק בין פתוח לרה"ר לפתוח לכרמלית דבפרק כל גגות (שם צד א) אמרינן בחצר שנפרצה לרה"ר דלרבנן המטלטל מתוכה לרה"ר פטור נמצא שאע"פ שיש לו ג' מחיצות נקרא כרמלית ובפ"ק אמרינן דלזרוק משתים הוא דמיחייב אלמא דרה"י הוא בשתי מחיצות ע"כ.

רשב"א (ט א)

ונראה מדבריו דבין הלחיים מותר להשתמש לבני המבוי ולבני רה"ר, ואינו מחוור בעיני דהא שלש מחיצות דאו' הן ואפי' בלא לחי רה"י גמורה היא דבר תורה וא"כ היאך נתיר אותו עם בני רה"ר ולא אמרו לחי להקל אלא להחמיר... ואולי נאמר דאפי' יש לו ג' מחיצות כיון שהוא פתוח לרה"ר כרמלית היא וכדמוכח נמי בפ' כל גגות דקתני התם חצר שנפרצה לרה"ר המכניס מרה"י לתוכה או מתוכה לרה"י חייב דברי ר"א וחכ"א מתוכה לרה"ר או מרה"ר לתוכה פטור מפני שהיא ככרמלית אלמא לא אמרו ג' מחיצות דאו' אלא בפתוח לכרמלית, וכיון שכן הכא נמי שפתוח לרה"ר הרי הוא ככרמלית והם התירוהו עם רה"י בלחי והם התירו בין הלחיים עם רה"י ועם רה"ר, כך יש לי לפרש לפי דברי רש"י ז"ל.

בית הבחירה (עירובין צד א)

ויש מתרצים שלא אמרו שלש מחיצות דאורייתא אלא בפחות לכרמלית אבל בפתוח לרה"ר שלש מחיצות לאו דאורייתא ולדעת זה מבוי הפתוח לרה"ר אין הכשרו בקורה אלא בצורת פתח או בלחי לדעת האומר לחי משום מחיצה.

ריטב"א (עירובין צד א)

ויש מי שתירץ דהתם במבוי הפתוח לכרמלית אבל הפתוח לרה"ר כחצר הזאת ג' מחיצות לאו דאו'.

רמב"ם (שבת פי"ז ה"ט)

מבוי שהכשירו בקורה אע"פ שמותר לטלטל בכולו כרה"י הזורק מתוכו לרה"ר או מרה"ר לתוכו פטור, שהקורה משום הכר היא עשויה, אבל אם הכשירו בלחי הזורק מתוכו לרה"ר או מרה"ר לתוכו חייב שהלחי הרי הוא כמחיצה ברוח רביעית.

רמב"ם (שבת פי"ז הל' א-ב)

מבוי שיש לו שלשה כתלים הוא הנקרא מבוי סתום, ומבוי שיש לו שני כתלים בלבד זה כנגד זה והעם נכנסין ברוח זו ויוצאין בשכנגדה הוא

מיירי במבוי סתום מג' רוחות ומיירי כגון שסיכך לצד הלחי ולפנים לצד הבתים לא סיכך דהשתא אין לזו סוכה אלא שתי מחיצות ולחי אחד.

רמב"ם (סוכה פ"ד ה"י)

סיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי או ע"ג באר שיש לה פסין הרי זו סוכה כשרה לאותה שבת שבתוך החג בלבד, מתוך שלחי זה ופסין אלו מחיצות לענין שבת נחשוב אותן כמחיצות לענין סוכה.

שו"ע (סי' תרל סע' ז)

סיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי או ע"ג באר שיש לו פסין הרי זו סוכה כשרה לאותו שבת שבתוך החג בלבד, מתוך שלחי זה ופסין אלו מחיצות לענין שבת נחשוב אותם כמחיצות לענין סוכה.

בהגר"א (סי' תרל ס"ק יז)

והרא"ש מיקל יותר דאף בלחי מועיל אף במבוי מפולש מזה הטעם ומתוך לשון הרמב"ם ושו"ע משמע דס"ל כדעת הרא"ש.

משנ"ב (שם ס"ק לב)

מדסתם המחבר משמע דס"ל כהפוסקים דאפי' במבוי המפולש ויש לו לחי מצד אחד... ג"כ כשר והטעם דע"י לחי נחשב לענין שבת אפי' רחב משהו כאלו היה מחיצה לאותו צד וא"כ יש לו שלש מחיצות והוי מן התורה רה"י ואמרינן מיגו דהוי מחיצה לענין שבת הוי נמי מחיצה לענין סוכה בשבת שאיקלע בתוך החג ואע"ג דמדרבנן אסור לטלטל בשלש מחיצות בשבת דסוכה מותר משום מצות סוכה.

מרכה"מ (סוכה פ"ד ה"י)

עי' בתוס' דמוקמו כשהניח חלק לצד דופן האמצעי בלא סכך ודוחק להעמיס זה בכוונת רבנו דכה"ג הו"ל לפרש ולא לסתום. והנראה דרבנו מפרש במבוי מפולש יש לה צורת הפתח מצד זה ולחי מצד זה ובסוכה בעינן פס ארבעה.

גר"ז (סי' שסג סע' א)

כבר נתבאר בסי' שמה שמן התורה כל מקום שיש לו ג' מחיצות ופרוץ במילואו ברוח רביעית הוא רה"י גמורה אם פרוץ לכרמלית שאין רבים בוקעים שם, ואף אם פרוץ לרה"ר שדינו ככרמלית הרי מותר לטלטל בכרמלית מן התורה כמו ברה"י אלא שחכמים אסרו הטלטול בו בין שפרוץ לרה"ר בין שפרוץ לכרמלית מפני שדומה קצת לרה"ר כיון שפרוץ במילואו.

ורק במקום שלפניהם רה"ר א"א לעשותו רה"י אפי' מן התורה אם אינו מגודר באיזה הפסק כמו בלחי או קורה או גיפופין מטעם שדרך הרבים ליכנס לתוכה ואיך נקראנו רה"י ולכן הוי גם מן התורה ככרמלית וזהו שכתב כאן בגדר כרמלית וז"ל וכן קרן זוית הסמוכה לרה"ר והוא המקום המוקף ג' מחיצות והרוח הרביעי הוא רה"ר כגון מבוי שאין לו לחי או קורה וכו' עכ"ל וכן בפה"מ ריש שבת כתב וז"ל וג"כ המקומות שיש להם שלשה כתלים והרוח הרביעית ממול רה"ר הם כרמלית עכ"ל הרי שדקדק מפני שהרוח הרביעית הוא רה"ר והטעם כמו שבארנו ומקורו מהך דכל גגות שהבאנו דאע"ג דפלוגתא דר"א וחכמים שם הם רק על מקום המחיצה כמ"ש מ"מ מדאמרינן שם בגמ' הכי קאמרי ליה רבנן לר"א מי לא קא מודית לן היכא דטילטל מתוכה לרה"ר ומרה"ר לתוכה דפטור מפני שהיא כרמלית ה"נ וכו' ע"ש. והתוס' נדחקו לפרש דהיינו כשנפלו המחיצות הצדדיות ע"ש אבל הרמב"ם מפרש כפשטיה. ולפ"ז גם להרמב"ם מבוי שיש לו ג' מחיצות והרה"ר אינו הולך לפני הדופן הפרוצה אלא לפני אחת מהמחיצות מודה דהוי רה"י ואם זרק ממנו לרה"ר דרך פתח או חלון חייב [ומצאתי לו חבר הרמ"ך שהביא הכס"מ בפ"ז ה"ט ע"ש שנראה שכן דעתו ודר"ק].

גמ' סוכה (ז א)

...יתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת דאילו סוכה דעלמא בעיא טפח שוחק, ואילו סוכה דשבת לא בעיא טפח שוחק וסגי בלחי.

רש"י (שם)

אם עשויה כמבוי שתי דפנותיה זו כנגד זו סגי לה בלחי זקוף אצל היוצא אע"ג דאין רחבו טפח, דמיגו דהוי דופן לשבת הוי נמי דופן לסוכה, דהא מר משום דאית ליה מיגו אמר הכי, לדידך דאמרת לחי משום מחיצה והזורק למבוי מפולש שיש לו לחי חייב אלמא מדאו' מחיצה היא, ומתוכו לרה"י נהי דמדרבנן אסור מדאו' מיהא מותר, דהא מר משום דאית ליה מיגו אמר הכי.

רא"ש (סוכה פ"א סי' ט)

אמר רבה סיכך על מבוי שיש לו לחי מצד אחד כשרה. פירוש מבוי מפולש ויש לו לחי מצד אחד ומצד השני אין בו תיקון כשרה הסוכה בשבת אבל לא בחול...

תוס' (סוכה שם ד"ה סיכך)

וא"ת ומבוי זה אם יש בו ג' מחיצות גמורות תיפוק לי דבלא לחי הסוכה כשרה דקיימ"ל כרבנן דאמרי שתיים כהלכתן ושלישית אפי' טפח, ובקונטרס פי' דמיירי במבוי מפולש, ולא יתכן דא"כ לא מישתרי בלחי וקורה אלא לר' יהודה וכולהו אמוראי כרבנן בפ"ק דעירובין, ואמרינן בסוף חלון ובסוף כל גגות דאין הלכה כר' יהודה במחיצות. וי"ל דלעולם